

Første søndag i fasten 2025 II

Salmer: 45, 41, 336, 635

Kom, Herre Jesus. Amen.

(1 Mos 3, 1-19); 2. Kor 6, 1-2 [10]; Matt 4, 1-11

Da statsministeren for nylig var i Kiev i anledning af treårsdagen for Ruslands angreb på Ukraine, kom hun for skade at sige nogle ord, hvis sandhed er af en ganske anden art, end hun på nogen måde kan eller kommer til at kunne forestille sig. Hun omtalte de kæmpende ukrainere og deres præsident som helte, og – fortsatte hun - *»det bedste ved helte er, at de altid vinder til slut, og hvis de ikke vinder, så er det alligevel ikke slut.«* Nu er det jo således, at i denne verden vinder helte stort set aldrig; i de få tilfælde de gør, er deres sejr som regel begyndelsen til nedgangstider, fordi verden altid ligger i det onde, hvor alt er politik, uanset om det er på slagmarken eller de bonede gulve. Og politik er den form for forretning, som fristeren fører, og hvoraf

kampen om den jordiske magt følger. Imidlertid er der en anden virkelighed, som statsministeren ikke har blik for, og det er den virkelighed, vi netop har hørt om i evangeliet; Guds virkelighed, en virkelighed, vi kan være en del af, selv om vi stadig er i denne verden, og de sande helte tilhører denne virkelighed. I verden vinder de aldrig, i Guds rige er nederlaget derimod aldrig enden. Som teologen Regin Prenter skrev under besættelsen om muligheden for et kristent menneske for at gå til modstand (frit efter hukommelsen): *»Kan Gud dømme os til Golgata, kan han også rejse os af graven.«* Den skæbne, Gud altså lod sin egen søn lide, kan vi også blive tildelt, men det gode er, at netop fordi vi lider samme skæbne, så sejrer vi i nederlaget. Og der, hvor Kristi helteskæbne tager sin begyndelse, er, da han giver afkald på magten i verden, hvilket vi netop har hørt. Da kommer englene og dækker bord for ham, og derefter er alt historie.

For selv om evangeliet kun kan tros, ikke bevises, så betyder det noget for historien i verden, og da jeg nu allerede har nævnt besættelsen, vil jeg fortsætte med den. Det er 80-året for befrielsen i år, og jeg vil fortælle om den måske sidste levende modstandsmand, Knud Christensen, som i år fylder 100. Knud var ganske ung, da Danmark blev besat, og han blev hurtigt aktiv modstandsmand. Jeg har nævnt det ved andre lejligheder, men det, der er særligt ved den danske modstandsbevægelse i forhold til andre lande, er, at den er kulminationen på en lang, politisk kamp om bl.a. forsvaret af landet, og derfor var modstandskampen herhjemme også en kamp mod den hjemlige regering, der efter få timers proforma-forsvar den 9. april valgte at indgå i et samarbejde med besættelsesmagten, et samarbejde, der snart blev meget pro-aktivt fra dansk side. Kampen mod regeringen var åndelig. Den stillede spørgsmålet: hvordan kan vi være et folk, hvis ikke vi kæmper for landet og forbliver kristne stillet overfor en hedensk ideologi som nazismen, og hvordan kan vi være

et folkestyre og en retsstat, hvis vi er det på overmagtens præmisser? Samarbejdspolitikerne arbejdede til gengæld ud fra den forestilling, at Tyskland ville vinde krigen eller kun tabe den delvis, således at Danmark skulle overleve som en slags tysk delstat eller vasalstat, når krigen var slut.

Hvis man ser bort fra den kommunistiske del af modstandsbevægelsen, var der altså i den danske modstandsbevægelse en stærk, kristen strømning, som kom til udtryk i samvittighedsspørgsmål – Må man være ulydig mod øvrigheden? Må man slå ihjel? Og man kom frem til meget forskellige svar på de spørgsmål, men hvilken herre, man skulle tjene, var man ikke i tvivl om, og der var mange, der var rede til at yde store, personlige ofre; Knud var én af dem. Som stort set alle i modstandsbevægelsen begyndte hans arbejde med at forfatte, trykke og uddele illegale blade for at ændre folkestemningen, så folk ville vælge politikere, der ville bryde med besættelsesmagten. En del af

samarbejdspolitikken handlede nemlig om at forholde sig neutral og bevare det danske demokrati og retssamfund intakt. At den politik allerede led skibbrud få dage inde i besættelsen, tog man sig ikke af, man fortsatte, som om intet var hændt og afholdt altså også folketingsvalg i 1943, hvor de gamle partier vandt en overvældende sejr. Så det var op ad bakke for de danske helte, må man sige. Men heltestof var de gjort af; alene det at være aktiv i den illegale presse betød store, personlige ofre. Knud beskriver i sine erindringer, hvilke afsavn, arbejdet krævede. Han var fra Hirtshals og gik på handelsskolen i Hjørring, hvor han p.g.a. afstanden var nødt til at bo på pensionat, og for at finansiere papir, porto, tryksværte og stensils samt rejserne udenbys i illegal tjeneste, var man nødt til at have penge. Knud beskriver i sine erindringer, hvorledes han fik nogle af dem: *»Hjemmefra modtog jeg hver måned penge til dækning af kost, logi og skolematerialer samt en beskeden femkroneseddel i lommepenge. Da lommepengene jo ikke rakte langt –*

det svarede til fire biografbilletter – opsagde jeg først frokostpakken på pensionatet. Det sparede nogle kroner, som kunne anvendes bedre.« Siden blev morgenmaden sparet væk og kort tid efter middagsmaden. I lange perioder levede han af mælk og havregryn afvekslende med oste- og spegepølse-madder og fik kun varm mad, når venlige mennesker indbød ham til at spise med og brugte altså sine penge på den illegale sag. Dertil foregik aktiviteterne ofte sent og i weekenderne; da Knud kom i nedkastningsgruppe, blev nætterne også inddraget, og det fik selvfølgelig indflydelse på skolegangen, som han dog fik afsluttet, men kunne ikke være til stede ved dimissionen, fordi han på det tidspunkt var eftersøgt. Knud endte i Dachau og kom hjem med de hvide busser, blot for at opleve, at de gamle politikere efter krigen indtog deres faste pladser på Christiansborg, medens en del af dem gjorde deres for at mistænkeliggøre modstandsbevægelsen som bl.a. udemokratisk. Knud holdt aldrig op med at arbejde for Danmarks selvstændighed. Så længe han kunne, var han

aktiv i modstanden mod først fællesmarkedet og siden EU. Han har i sit lange liv gået fra nederlag til nederlag, og alligevel findes næppe et mere muntert menneske i landet.

Jeg tror, at noget af hemmeligheden bag Knuds måde at tage livets genvordigheder på, er, at han et eller andet sted godt ved, at hans sag var og er af jordisk art, og i den slags sager må man følge sin samvittighed og vide, at selv om man lider nederlag, så kan sejren være lige om hjørnet, også selv om man ikke her i verden når at opleve den. Det er den i Jesus Kristus, ham, der lærer os at sige NEJ til djævelen og JA til Gud, sådan som vi hører det i dag. Og har man først gjort det, så får man også styrken til at holde hovedet koldt og hjertet varmt selv om hele livet går én imod. Om så alle djævle myldrer frem på jord, og om vi skal miste både os selv og dem, vi elsker, så skal vi ved Guds kraft vise oprigtig kærlighed og tale sandfærdigt om Guds rige, og det vil være en tornegroet vej. Men vi går den sammen med

Gud, og Paulus skriver: *»som tugtede, men ikke pint til døde, som bedrøvede, dog altid glade, som fattige, der dog gør mange rige, som de, der intet har og ejer alt.«* Og lad dette – for nu at vende tilbage til begyndelsen – være trøsten for Ukraine, som – lader det til – er blevet lovet noget af vesten, som vi ikke kunne holde, nemlig at vi ville kæmpe sammen med dem, fordi de kæmpede den frie verdens sag. Det skete aldrig, fordi de vestlige lande – ingen nævnt, ingen glemt – har alt for forskellige interesser og i øvrigt intet forsvar har at byde ind med. Dertil er der kun få, og det skal jeg ikke beklage, der ønsker at komme i direkte krig med Rusland. Det lader til at være de faktiske forhold i jernindustrien, og derfor kommer de ukrainske helte til at tabe. Sådan gik det også de finnerne, da Sovjetunionen ville have Karelen som bufferzone; de finske helte kæmpede bravt, men måtte opgive, medens Karelens finske befolkning måtte forlade hus og hjem og flytte til det Finland, der var tilbage. Dengang sang finnerne til trøst den salme, vi skal synge om lidt, og

derfor kan vi også bede for, at ukrainerne holder fast ved Kristus. Så har de den rette mand med sig, og da vil en tabt krig alligevel ikke være enden på det hele.

Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Fader, søn og Helligånd, du, som var, er og bliver én sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed.
Amen